

ראיון בכתב של נשיא גרמניה לעיתון הארץ, אשר הופיע ב 30 ביוני, שהוא היום הראשון לביקור נשיא גרמניה במדינת ישראל.

השאלות נשאלות על ידי יונתן ליס, "הכתב הדיפלומטי" של עיתון הארץ.

1. אתה נחשב לידיד גדול של ישראל. גרמניה מביעה תמיכה מתמדת בזכותה של מדינת ישראל להגן על עצמה. התובעת הראשית של בית הדין הבינלאומי לצדק בהאג הודיעה לאחרונה על פתיחת חקירת פשעי מלחמה שישראל לכאורה ביצעה בגדה המערבית ובעזה. כיצד אתה רואה את ההתפתחות הזו? האם מדובר בהליך לגיטימי ונכון של הקהילה הבינלאומית לחשיפת האמת או שמא מדובר במהלך פוליטי שנועד לשרת את הנרטיב הפלסטיני?

אני יודע עד כמה שאלה זו רגישה בישראל. הרשה לי, אפוא, להבהיר נקודה עקרונית לפני שאענה על שאלתך הקונקרטי. גרמניה חיה עם הירושה ההיסטורית שפירושו ניצול לרעה של כוח פוליטי ללא הגבלה בתקופה הנאצית. על כן אנו רואים, עקרונית, באופן חיובי את כינונו של סדר בינלאומי, כפי שהוא בא לידי ביטוי באו"ם וכן בבית הדין הפלילי הבינלאומי. מהניסיון שלנו, החוק צריך להציב גבולות לכוח. לעומת זאת, ישראל חוותה אפליה ולחץ בהקשרים רבים ושונים עם האו"ם וארגוניו, ולכן יש לה השקפה הרבה יותר סקפטית. ישראל סומכת על עצמה הרבה יותר מאשר על ארגונים בינלאומיים.

באשר לשאלתך הקונקרטי ביחס לתחילתן של חקירות: לדעת ממשלת גרמניה, לבית המשפט הפלילי הבינלאומי אין סמכות בעניין זה בגלל היעדר מעמד מדינה במקרה פלסטיני. מדינה פלסטינית והגדרת גבולות טריטוריאליים ניתן להשיג רק באמצעות משא ומתן ישיר בין ישראלים לפלסטינים. ברם, גרמניה מכבדת את עצמאות מערכת השיפוט של בית הדין הפלילי הבינלאומי ואת מוסד התביעה שלו. יהיה זה התובע הראשי החדש, קארים חאן, אשר יחליט במסגרת הבסיס המשפטי החל על פעולתו, כיצד ימשיך הליך החקירה המקדים.

2. כאשר שימשת כשר החוץ של גרמניה, מילאת תפקיד מרכזי בקידום הסכם הגרעין עם איראן. בימים האחרונים נבחר נשיא איראני קיצוני חדש, והמשטר לא אותת על נכונותו לסגת מתוכנית הנשק הגרעיני שלו. ישראל מביעה התנגדות נחרצת לחזרה להסכם עם איראן. בדיעבד, ובהתחשב בעובדה שאיראן לא נסוגה מתוכניותיה, האם החשש בישראל היה מוצדק? האם על ארה"ב להצטרף מחדש להסכם?

כמובן שהחששות של ישראל מהאיום שמציבה איראן השואפת להתחמש בנשק גרעיני מוצדקים. החששות הללו היו ליוו אותי תמיד בכל אותן שנים של משא ומתן קשה מול איראן. וניהלתי שיחות רבות עם ישראל בנושא זה, ולאחרונה עם הנשיא ריבלין והרמטכ"ל הישראלי בברלין לפני כמה שבועות. לגרמניה ולישראל יש אותה מטרה אסטרטגית ביחס לאיראן: אסור לאיראן להשיג נשק גרעיני. ואנו רוצים גם להגביל את תוכנית הטיילים האיראנית ואת פעילותה המערערת את היציבות באזור. לא תמיד השקפותינו זהות לגבי הדרך הטובה ביותר להשגת מטרה זו. אך אנו מאמינים כי חידוש הסכם המעצמות על תוכנית הגרעין האיראנית (JCPOA) הוא הדרך הטובה ביותר לחסום ולבדוק את דרכה של איראן לפצצה. בימים אלה מתקיים משא ומתן

אינטנסיבי שהנו כל דבר אחר מאשר פשוט, שבו מעורב הממשל האמריקני החדש. אני מקווה שהוא יוביל למטרה, דבר שהנו באינטרסים של גרמניה וישראל.

3. במהלך העימות עם חמאס בחודש מאי האחרון, התקיימו הפגנות פרו-פלסטיניות ברחבי גרמניה, בעיקר על ידי מהגרים מוסלמים, במהלכן הותקפו בתי כנסת ונשרפו דגלי ישראל. האם לדעתך הגירה מוסלמית תעודד שנאת ישראל ותשפיע על דעת הקהל בגרמניה? מה על הממשלה לעשות בקשר לכך?

ההתקפות האנטישמיות הללו היו מחרידות ולכן תגובתי היא חד-משמעית: איננו רוצים ולא נסבול שנאת יהודים – ולא משנה על ידי מי – במדינתנו. שום דבר אינו יכול להצדיק את האיום על יהודים ויהודיות בגרמניה או התקפות על בתי כנסת בערים גרמניות. החוקה שלנו מבטיחה את הזכות לחופש ביטוי וחופש הפגנה. אך מי ששורף דגלים עם מגן דוד ברחובותינו וצועק סיסמאות אנטישמיות, לא רק מנצל לרעה את החופש להפגין, אלא מבצע פשעים שעליהם יש להעמיד לדין.

הרוב המכריע של המוסלמים בגרמניה רוצה לחיות בשלום ובביטחון. הוא חולק את הרצון הזה עם רובם הגדול של האנשים בארצנו. עם זאת, אנו פועלים נגד קבוצות קיצוניות עם החומרה הדרושה של שלטון החוק. במקום בו החוקים אינם חלים עלו יוזמות להחרפת החוק. לדוגמא, סיעות הממשלה הציעו תוספות לחוק הפלילי; בהתאם לכך יאסר דגל הארגון הפלסטיני הקיצוני חמאס בגרמניה בעתיד. בנוסף, דבר זה יאפשר להפליל הפצת תעמולה ושימוש בסמלים של ארגוני טרור שנמצאים ברשימת הסנקציות נגד טרור של האיחוד האירופי. חמאס הוא אחד מהם.

4. מפלגת "האלטרנטיבה לגרמניה" ("Alternative für Deutschland, AfD") התחזקה בשנים האחרונות ונקודת מבטה הקיצונית נתמכת על ידי קבוצות גדולות. האם אתה מודאג מהאנטישמיות שעולה בגרמניה? מה הרשויות עושות כדי להפחית תופעה זו?

כן, דבר זה מדאיג אותי. בשנת 2020 היו למעלה מ-2,300 פשעים אנטישמיים, שזו עלייה של 15 אחוז ביחס לשנה הקודמת. לאחר הפיגוע המזעזע בבית הכנסת בהאלה, הוגברה ביתר שאת הגנת המשטרה על מוסדות יהודיים. אך גם דברי שנאה והתקפות אנטישמיות בחיי היומיום חייבים לקבל את מלוא תשומת ליבנו. לכן שר הפנים הפדרלי ושרי הפנים של מדינות-המחוז רוצים להחריף את העונשים על פשעים אנטישמיים. בהתאם לכך יהיה אפשרי לאסור על התכנסויות אנטי-ישראליות מול בתי כנסת. בנוסף יש לחקור באופן מדויק יותר את המניעים שבגינם פועלים מבצעי הפשעים. דבר זה יאפשר מניעה טובה יותר, אשר למענה, לצד שרי הפנים, פועל גם נציב הממשלה הפדרלית לחיים יהודיים בגרמניה ולמאבק באנטישמיות. אני באופן אישי, לא אוותר להזכיר לגורמים הממשלתיים האחראיים את משימתם. בו בזמן, אני מעודד את האזרחים והאזרחיות הפועלים נגד אנטישמיות ושנאת-אדם. במקום בו האוכלוסייה היהודית מאוימת, עלינו לעמוד בנחישות לצידה.

5. אתה מבקר בישראל כדי לכבד את הנשיא ריבלין בתום כהונתו. הקשר ההדוק והאישי ביניכם בלט לאורך השנים. האם תוכל לחלוק זיכרון אחד או שניים מהמפגשים שלך עם ריבלין שמביעים את הקשר ביניכם? תוכל לתאר את שיתוף הפעולה שלכם לאורך השנים?

חברות צומחת עם השנים ועל פני מפגשים רבים. אך תמיד אזכור את פגישתי הראשונה עם הנשיא ריבלין. היה זה במאי 2017 בביקורי הראשון כנשיא גרמניה בישראל. נפגשנו בערב בשוק מחנה יהודה התוסס בירושלים, הוא ואשתו נחמה, אני עם אשתי אלקה. דיברנו על כדורגל ועל החיים, ורק למחרת גם על פוליטיקה. לעולם לא אשכח את הזמנתו של רובי ריבלין להיות הנשיא הגרמני הראשון שהורשה לשאת נאום ביד ושם בינואר 2020. עבורי המחווה הגדולה הזו הייתה ביטוי לאמונו בי, אך גם במדינתי. אמון שהיה בשבילי בבחינת משא כבד אך גם בחזקת מתנה באותו יום בינואר 2020. תוך מספר ימים הנצחנו יחדיו בירושלים, באושוויץ ובברלין את יום השנה ה-75 לשחרור מחנה ההשמדה. זהו הדבר המחבר את שנינו עמוקות מבחינה פוליטית: לשמר את הזיכרון חי כהשראה לעתיד טוב יותר ולהפוך אותו לפורה.

6. ביקורך מתקיים שבועות לאחר הקמת ממשלה חדשה בישראל. האם אתה מתכנן לפגוש את ראש הממשלה בנט במהלך הביקור? האם אתה מצפה שהממשלה החדשה תקדם יוזמת שלום מול הרשות הפלסטינית?

ביקורי תוכנן במשך זמן רב והיה צריך לדחותו מספר פעמים בשל המגיפה. והנה עתה הוא מתקיים עם תחילתו של פרק פוליטי חדש בישראל. אני אשמח מאוד להתרשם מהמשתתפים הפוליטיים החדשים בישראל. בפגישותיי שתהיינה עם ראש הממשלה בנט ועם שר החוץ לפיד, בנוסף לסוגיות גרמניות-ישראליות, יידון כמובן גם הסכסוך הישראלי-פלסטיני. ההסלמה הדרמטית של האלימות בחודש מאי הבהירה לכולם כי סכסוך זה לא נעלם ולא ניתן להתעלם ממנו. וגם אם צריך לחזור על משפט זה שוב ושוב במצבים רבים: אין עתיד טוב ללא פיתרון פוליטי. ממשלת גרמניה עדיין רואה בפתרון שתי המדינות על ידי משא ומתן את הדרך הטובה ביותר לעתיד של שלום. אך קודם לכן נראה לי כי חשוב כי ייבנה אמון בין ההנהגה הישראלית החדשה לבין הצד הפלסטיני. הובלת הדרך לחידוש הדיאלוג הישיר על השאלות הגדולות תיעשה באמצעות צעדים קטנים ושיתוף פעולה קונקרטי.